

ČO OZNAČUJÚ POJMY PREPRINT, POSTPRINT A PUBLISHER'S VERSION?

Mgr. Zuzana Melegová, Mgr. Michaela Mikušková

Vo vedeckom publikovaní sa autori stretávajú s termínmi preprint, postprint a publisher's version. Označujú verzie tohto istého dokumentu v rôznych fázach publikačného procesu. Líšia sa stavom recenzného konania, formátovaním, dostupnosťou a použitím.

Preprint alebo aj **submitted version** je pôvodná verzia rukopisu v podobe, v akej ju autori zaslali do časopisu. Ide o dokument v textovom formáte DOC, TXT alebo RTF. Preprinty sa zvyčajne zverejňujú na preprintových serveroch alebo v špecializovaných preprintových repozitároch. Ich publikovanie je typické najmä pre odbory, v ktorých sa výskum realizuje veľmi rýchlo, napr. medicína, biológia, chémia, fyzika, matematika, a i.

Postprint alebo aj **accepted version** je verzia článku, ktorá už prešla procesom odborného hodnotenia a sú v nej zapracované odporúčania recenzentov. Ide o konečnú verziu textu pred jej redakčným spracovaním, ktorá ešte nemá finálnu formálnu úpravu podľa šablóny časopisu. Obvykle je v textovom formáte DOC, TXT alebo RTF. Postprint môže byť zverejnený na webových stránkach autorov, inštitúcií alebo v repozitároch.

Publisher's version (vydavateľská verzia) je finálna verzia článku vo formáte PDF oficiálne publikovaná vo vedeckom časopise. Okrem zapracovaných pripomienok po recenznom konaní má aj finálnu vydavateľskú sadzbu a je zaradená do konkrétneho čísla časopisu. Dostupná je cez vydavateľské platformy a databázy.

Tieto termíny sú veľmi dôležité z pohľadu zelenej cesty otvoreného prístupu. Tá umožňuje autorom sprístupniť publikované práce na svojich osobných webových stránkach alebo v otvorených repozitároch (tzv. autoarchivácia) aj v prípade, že boli publikované v časopisoch dostupných na základe predplatného.

Každý vydavateľ, príp. časopis, má stanovenú politiku, ako môže autor narábať s jednotlivými verziami dokumentu. Redakcie si zvyčajne nárokovujú autorské práva na finálnu vydavateľskú verziu, ale umožňujú autorovi uverejniť preprintovú alebo postprintovú verziu článku. Povolenia na autoarchiváciu sú ukotvené v zmluve o prevode autorských práv medzi autorom a vydavateľom, alebo v informáciách o autorských právach a licencovaní zverejnených na stránkach časopisu. Aby sa autori ľahšie orientovali v autorskoprávnych vzťahoch s vydavateľmi, vznikla online databáza **Sherpa Romeo**. Na jednom mieste zhromažďuje zásady otvoreného prístupu vydavateľov a časopisov open access literatúry, poskytuje súhrn práv udelených autorom ako aj informácie o prípadnej dĺžke časového embarga. Databáza je dostupná na <https://www.sherpa.ac.uk/romeo/>.

Politika otvoreného prístupu Univerzity Mateja Bela vedeckovýskumným pracovníkom odporúča vložiť digitálnu kópiu práce publikovanej v inom vydavateľstve do **inštitucionálneho repozitára UMB – rUMBa**. Autoarchivácia zvyšuje viditeľnosť vedy a výskumu realizovaného na UMB a zabezpečuje rýchlejšie zdieľanie informácií bez akýchkoľvek obmedzení.

Použité zdroje

[1] THUN, Wendy. What is pre-print, submitted version, post-print, accepted version, and publisher's PDF? In *NUS Libraries* [online]. 08 February 2023 [cit. 2024-08-01]. Dostupné na: <https://libfaq.nus.edu.sg/faq/257412>

[2] DAVIS, Dave. Understanding the Role of Preprints, Postprints & The Final Version. In *Copyright Clearance Center* [online]. 21 September 2022 [cit. 2024-08-01]. Dostupné na: <https://www.copyright.com/blog/the-role-of-preprints-postprints-the-version-of-record/>